

TEM Toimialapalvelu • Syksy 2019

Pk-toimialabarometri

Liike-elämän palvelut

www.tem.fi/toimialapalvelu

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tuloksia julkistetaan toimialaryhmittäisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Aleraportteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2019 Pk-yritysbarometri perustuu 6133 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä sekä kehittämistarpeita ja kehittämisen esteitä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa ja työehtosopimusjärjestelmään liittyviä asioita. Tulosten vertailua on tehty ko. toimialaryhmän osalta koko maan, teollisuuden ja palvelualan näkyisiin. Ajallista vertailua on tehty osittain sanallisesti koko maan osalta kevään 2019 ja toimialaryhmittäin syksyn 2018 barometrin tuloksiin.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat heikentyneet kevään 2019 tilanteesta. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +10, kun se keväällä oli +14. Liike-elämän palveluiden toimialaa edustavien pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat koko maata ja vertailutoimialoja paremmat. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset jäävät kuitenkin syksyn 2018 tilannetta heikommiksi saldoluvin ollessa nyt +14, kun se vuosi sitten oli +33.

Liike-elämän palveluiden toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat myös koko maata paremmat, mutta jäävät hieman vuoden takaisesta. Saldoluku on nyt +18, kun se syksyllä 2018 oli +22. Koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvin (+10) perusteella hieman heikommät kuin keväällä 2019 (+12).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 4 % koko maan pk-yrityksistä. Liike-elämän palveluiden toimialalla on myös aiempaan tapaan eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yrityksensä toiminnan loppumista ennakoi koko maan tavoin 4 % alan vastanneista. Investoinnit ovat pk-yrityksissä eniten toteutettuja uusiutumiseen liittyviä toimia. Koko maassa ja liike-elämän palveluiden toimialalla toiseksi eniten on panostettu henkilöstön koulutukseen.

Kehittämistarpeet ja esteet

Koko maan ja liike-elämän palveluiden toimialaa edustavat pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään tasaväkisesti kilpailutilanne, työvoiman saatavuus ja yleinen suhdanne-/taloustilanne. Liike-elämän palveluita edustavissa pk-yrityksissä työvoiman saatavuus nähdään viime syksyn tapaan pahimpana kehittämisesteenä.

Kansainvälistyminen

Noin joka neljännellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on näistä molempia noin kahdella viidestä. Liike-elämän palveluita edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on tämän syksyn otoksessa vajaalla kolmasosalla. Suoraa palvelujen vientiä on näistä seitsemällä kymmenestä ja suoraa tavaroiden vientiä joka viidennellä.

Sisällys

ESIPUHE.....	1
SISÄLLYS	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Barometri.....	4
1.2 Aineisto	5
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS	6
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	7
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	10
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN	12
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET.....	19
7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA	21
8. TYÖEHTOSOPIMUSJÄRJESTELMÄ	24
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT	26

Pk-toimialabarometri, syksy 2019, toimialaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

taloustutkimus

Pk-yritysbarometri, syksy 2019

Toimialaraportti, Liike-elämän palvelut

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raportteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 6133 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2019. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja toimialan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen, ekonomisti Petri Malinen ja ekonomisti Sampo Seppänen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämisspäällikkö Katri Lehtonen.

Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % -31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista liike-elämän palveluiden toimialaan kuuluvista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä

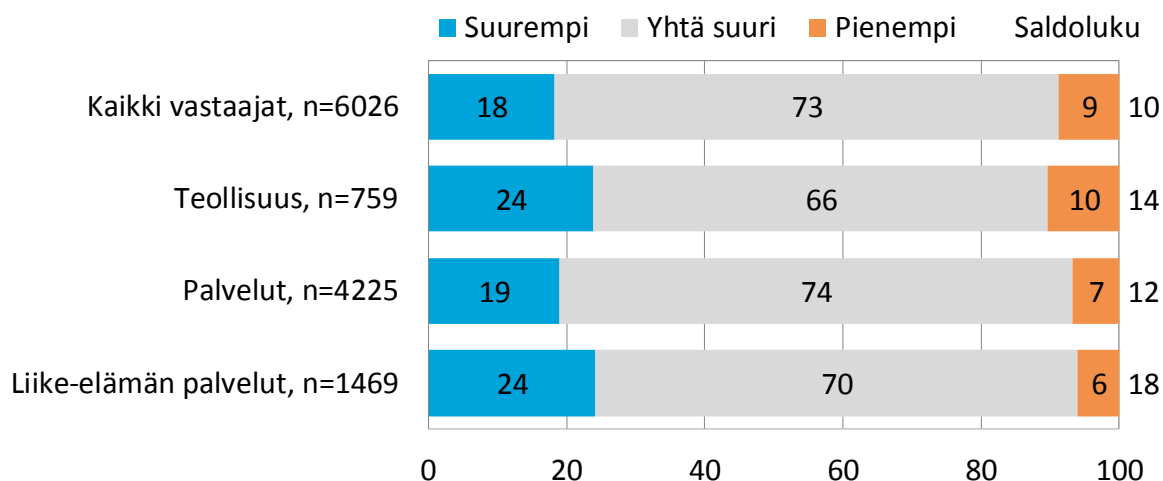
		n=	%
Toimialaryhmä	Liike-elämän palvelut	1489	100
	Arkkitehti, insinööri	80	5
	Tekninen testaus	31	2
	Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	117	8
	Atk-laitteisto- ja ohjelmistokonsultointi	60	4
	Lakiasiaipalvelut	44	3
	Laskentatoimi, kirjanpito ja tilintarkastus; veroneuvonta	333	22
	Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi	366	25
	Insinööripalvelut ja niihin liittyvä tekninen konsultointi	413	28
	Työllistämistoiminta	45	3
Liikevaihto vuonna 2018	alle 0,2 miljoonaa euroa	897	61
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	232	16
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	132	9
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	55	4
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	40	3
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	81	5
	5 miljoonaa euroa tai yli	40	3
Henkilöstömäärä	1 henkilö	725	49
	2-4 henkilöä	379	25
	5-9 henkilöä	185	12
	10-19 henkilöä	94	6
	20-49 henkilöä	71	5
	50 tai yli henkilöä	35	2
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	145	10
	Kasvuhakuiset	502	34
	Asemansa säilyttäjät	304	20
	Ei kasvutavoitteita	460	31
	Toimintansa lopettavat	74	5
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	359	25
	Ei	1063	75
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	232	16
	1990-1999	253	17
	2000-2009	383	26
	2010-	613	41
Markkinat, joilla toimii pääasiallisesti	Paikallisilla tai alueellisilla	823	55
	Valtakunnallisilla Suomessa	483	33
	Kansainvälisillä	179	12

2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Työllistämisodotukset ovat koko maassa saldoluvun perusteella hieman heikommät kuin keväällä 2019. Tämän syksyn pk-yrittäjäbarometrin vastaajista alle joka viides (18 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja noin joka kymmenes (9 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu +10 (keväällä +12). Teollisuudessa ja palvelutoimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella hieman positiivisemmat kuin koko maan pk-yrityksissä keskimäärin.

Liike-elämän palveluiden toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat selvästi positiiviset, mutta jäävät saldoluvun perusteella jonkin verran syksyn 2018 tilannetta heikommiksi. Toimialan vastaajista 24 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilökunnan määrän pienenemistä ennakoiti 6 %. Saldoluku on nyt +18, kun se vuosi sitten oli +22. Saldoluvun perusteella työllistämisodotukset ovat toimialalla paremmat kuin koko maassa ja vertailutoimialoilla.

Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

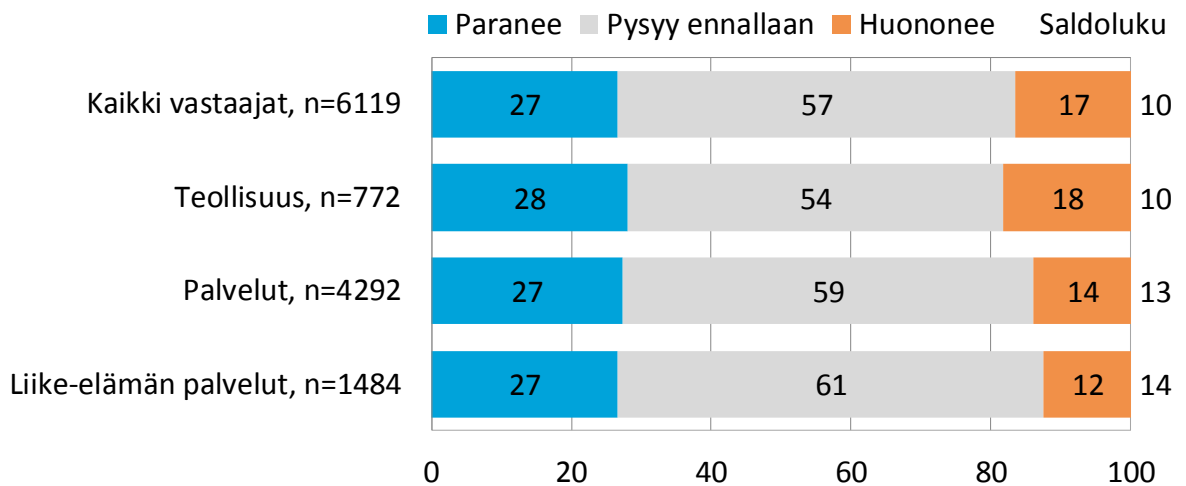

3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Koko maan pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset jäävät kevään 2019 näkymiä heikommiksi. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on +10, kun se keväällä oli +14. Yli puolet (57 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 27 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 17 % huononevan. Palvelualoilla sekä teollisuudessa yleiset suhdannenäkymät ovat saldolukujen perustella koko maan tilanteen tasoiset ja edelleen positiiviset, mutta jäävät syksyn 2018 lukemia heikommiksi.

Liike-elämän palveluiden alan yleiset suhdannenäkymät ovat koko maata ja vertailutoimialoja myönteisemmät. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset ovat edelleen varsin positiiviset, mutta jäävät kuitenkin vuodentakaista heikommiksi saldoluvun ollessa nyt +14, kun se syksyllä 2018 oli +33. Suhdanteiden paranemista ennakoi alan vastaajista nyt harvempi ja ennallaan pysymistä useampi. Suhdanteiden heikkenemistä ennakoivien osuus on myös kasvanut viime vuodesta.

Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Kaikki vastaajat	42	40	18	25
Teollisuus	47	37	17	30
Palvelut	43	40	16	27
Liike-elämän palvelut	48	36	16	32
Investointien arvo				
Kaikki vastaajat	19	58	23	-4
Teollisuus	28	48	24	4
Palvelut	19	61	20	-1
Liike-elämän palvelut	19	64	17	2
Viennin arvo				
Kaikki vastaajat	12	68	20	-9
Teollisuus	26	56	18	7
Palvelut	12	70	18	-6
Liike-elämän palvelut	17	70	13	4
Tuonnin arvo				
Kaikki vastaajat	9	71	20	-10
Teollisuus	16	65	19	-3
Palvelut	5	77	18	-13
Liike-elämän palvelut	6	80	14	-7
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Kaikki vastaajat	40	51	9	32
Teollisuus	47	47	7	40
Palvelut	38	53	9	30
Liike-elämän palvelut	39	52	9	30
Materiaalien hinnat				
Kaikki vastaajat	45	50	5	40
Teollisuus	49	45	6	42
Palvelut	40	56	5	35
Liike-elämän palvelut	31	65	5	26
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Kaikki vastaajat	41	53	6	36
Teollisuus	42	51	7	35
Palvelut	40	55	5	35
Liike-elämän palvelut	38	57	5	34
Kannattavuus				
Kaikki vastaajat	32	47	21	11
Teollisuus	37	43	19	18
Palvelut	33	48	19	14
Liike-elämän palvelut	36	48	16	20

Pk-toimialabarometri syksy 2019
Liike-elämän palvelut

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Vakavaraisuus				
Kaikki vastaajat	32	57	12	20
Teollisuus	38	51	11	27
Palvelut	32	58	11	21
Liike-elämän palvelut	36	55	9	26
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Kaikki vastaajat	27	62	11	16
Teollisuus	37	54	9	28
Palvelut	29	61	10	19
Liike-elämän palvelut	31	60	9	22
Tilausten määrä				
Kaikki vastaajat	36	47	17	20
Teollisuus	41	40	19	22
Palvelut	36	50	14	22
Liike-elämän palvelut	39	48	14	25
Panostukset kansainvälistymiseen				
Kaikki vastaajat	12	66	22	-10
Teollisuus	20	60	20	1
Palvelut	14	66	20	-6
Liike-elämän palvelut	18	67	15	3

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +40) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+36). Myös palkkakustannusten nousuun (+32) ja liikevaihdon kasvuun (+25) uskovia on edelleen selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat koko maassa heikot ja vastaavat kuin keväällä saldoluvun ollessa nyt -4 (keväällä -3).

Liike-elämän palveluiden alalla uskotaan viime syksyn tavoin vahvimmin lopputuotteiden tai palveluiden hintojen nousuun (+34). Seuraavaksi vahvimmin alalla uskotaan liikevaihdon (+32) sekä palkkakustannusten kasvuun (+30). Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat alalla edelleen positiiviset ja myös paremmat kuin koko maassa keskimäärin saldoluvun ollessa nyt +2 (syksyllä 2018 +5).

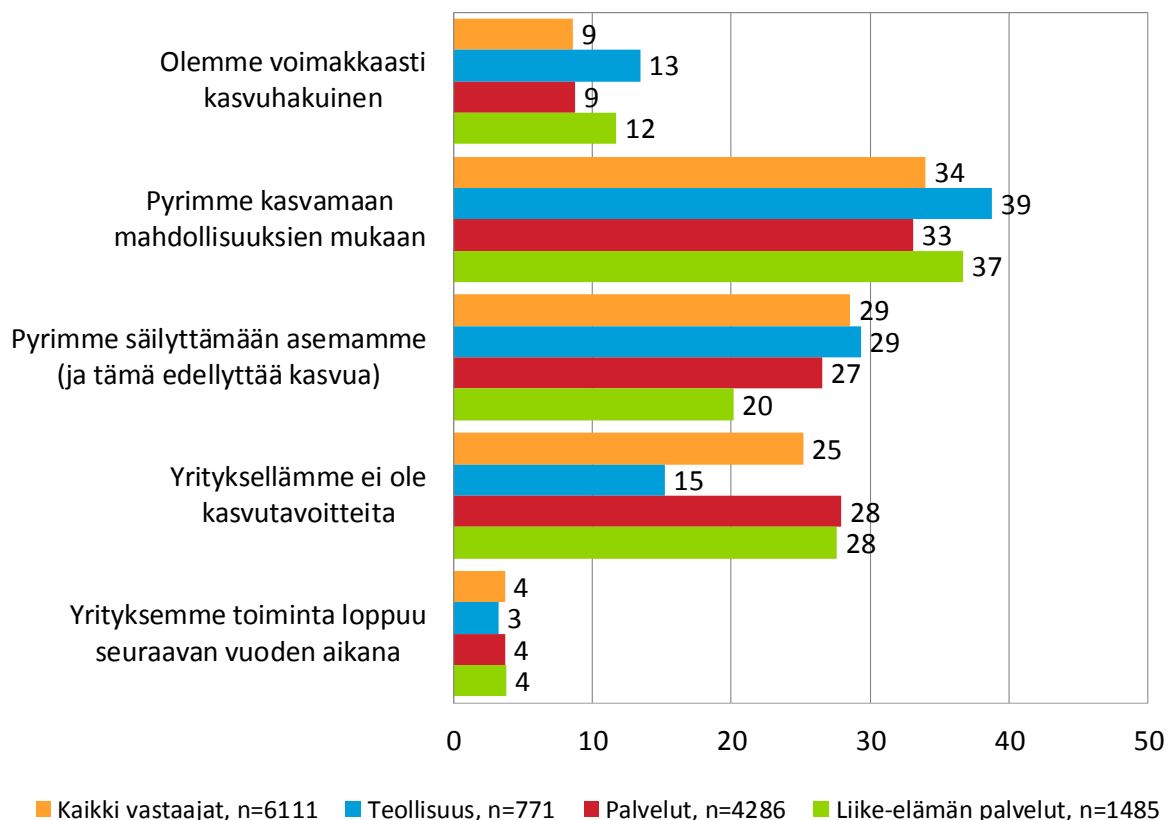
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksistä on jonkin verran vähemmän, 29 %. Joka kymmenes (9 %) koko maan vastanneista pk-yrityspäätäjistä sanoo yrityksensä olevan voimakkaasti kasvuhakuinen. Yritystoiminnan loppumista ennakoii 4 % koko maan pk-yrityksistä, mikä on saman verran kuin keväällä 2019.

Liike-elämän palveluiden alaa edustavissa pk-yrityksissä voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on tämän syksyn otoksessa 12 % (syksyllä 2018 myös 12 %). Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on alalla nyt 37 % (syksyllä 2018 36 %) ja asemansa säilyttämään pyrkiviä 20 % (syksyllä 2018 22 %). Vailla kasvutavoitteita olevia pk-yrityksiä on nyt 28 %, kun vuosi sitten osuus oli 25 %. Yrityksensä toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana ennakoii nyt 4 % alan vastanneista, aivan kuten viime syksynäkin.

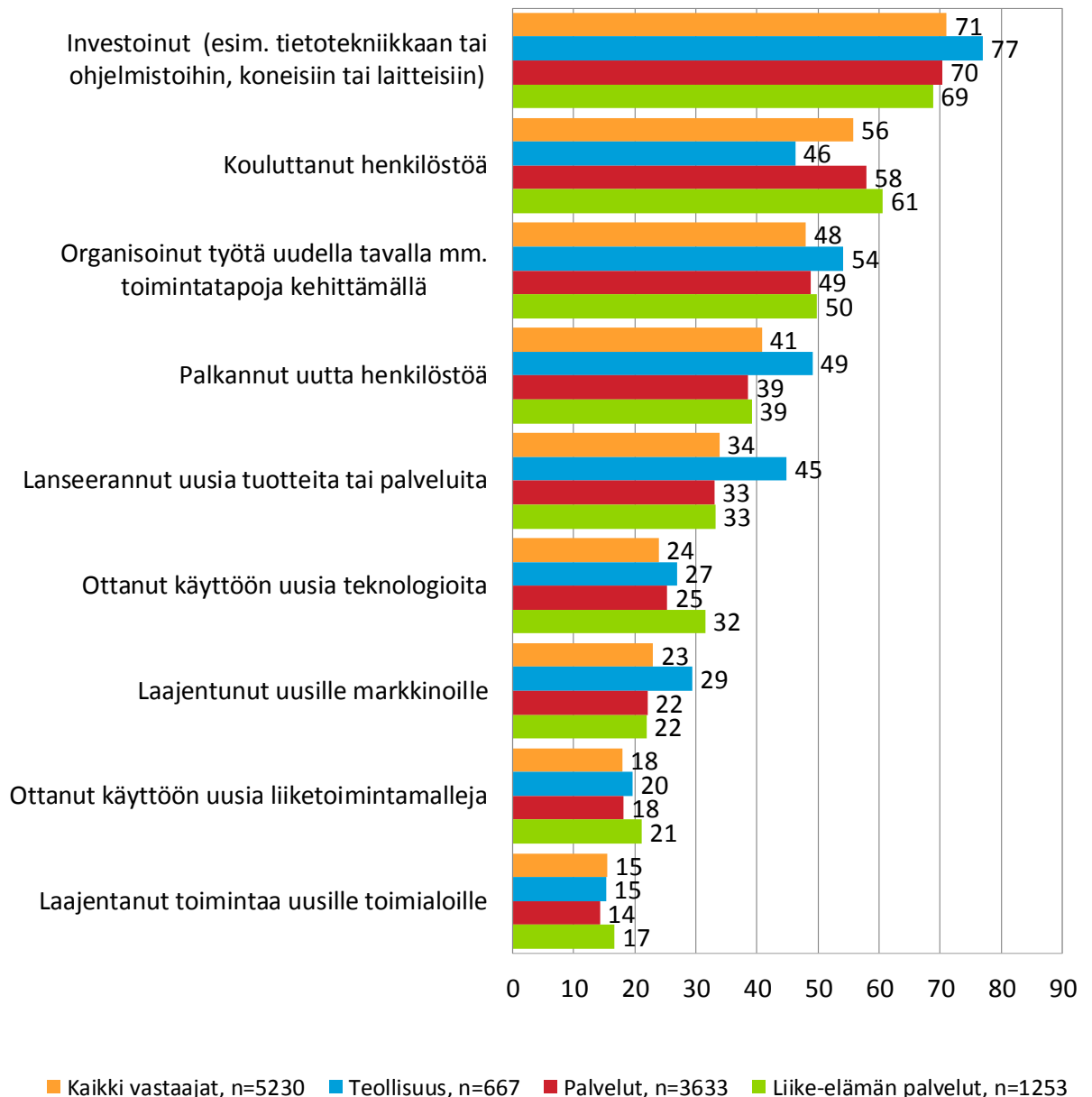
Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on koko maassa yhteensä 43 % eli täsmälleen saman verran kuin keväällä 2019. Liike-elämän palveluiden alalla tämä yhteenlaskettu osuus on nyt 49 %, kun se syksyllä 2018 oli lähes sama, 48 %.

Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maassa ja pääosin myös vertailutoimialoilla pk-yritysten eniten toteuttamia uusiutumiseen liittyviä toimia viimeisen vuoden aikana. Liike-elämän palveluiden alalla on myös panostettu eniten, mutta kuitenkin vuoden takaista jonkin verran vähemmän investointeihin. Tämän jälkeen on toimialalla panostettu useimmin henkilöstön koulutukseen. Työn uudelleen organisointi, uuden henkilöstön palkkaaminen ja uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraus mainitaan alalla seuraavaksi yleisimmin. Uusien teknologioiden käyttö on alalla keskimääräistä yleisempää. Uutta henkilöstöä sanoo alalla palkanneensa yhtä moni kuin viime syksyn barometrissa (39 %).

Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

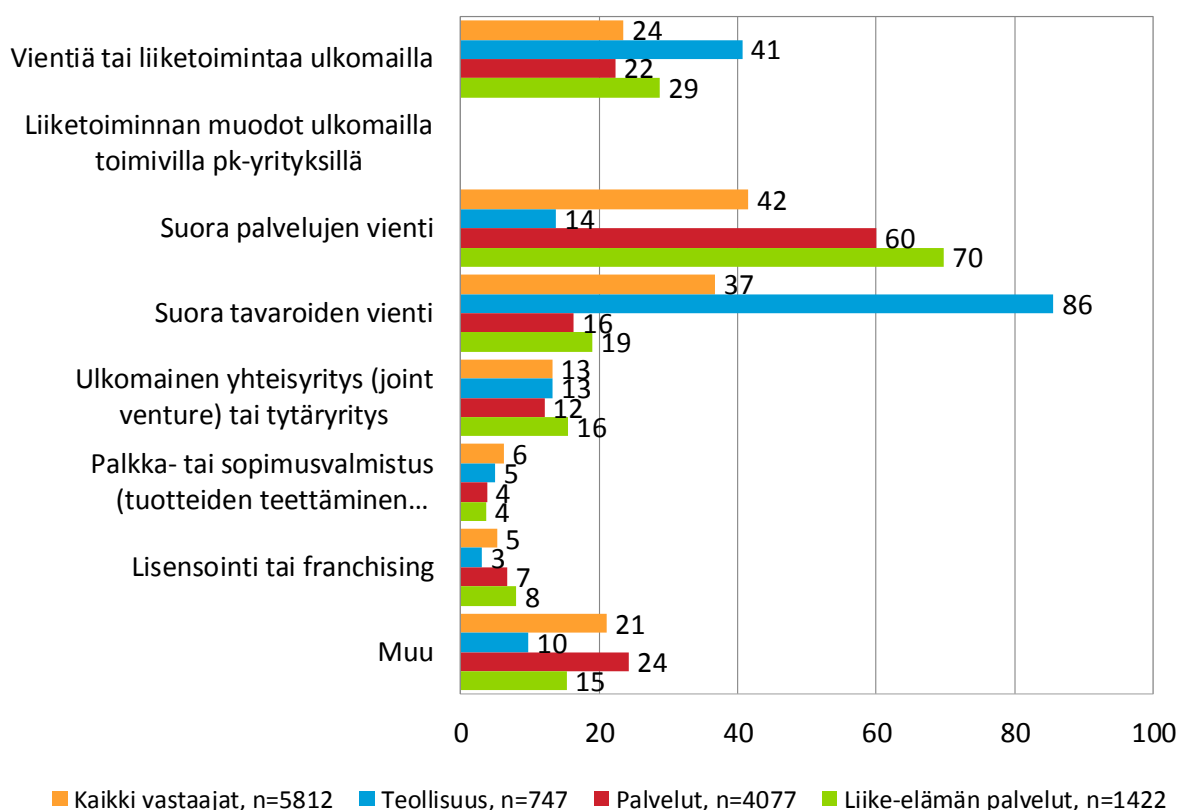
Koko maan pk-yrityksistä noin joka seitsemännellä, teollisuudessa noin joka kolmannella ja palvelualan pk-yrityksistä alle joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa. Liike-elämän palveluiden alalta vastanneista noin joka kymmenes (8 %) sanoo yrityksellään olevan suoraa tuontia. Vuoden takaisessa otoksessa tämä osuus oli lähes saman suuruisen, 7 %.

Taulukko 3. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki vastaajat	Teollisuus	Palvelut	Liike-elämän palvelut
Suoraa tuontitoimintaa	16	35	6	8

Noin joka neljännellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on molempia noin kahdella viidestä. Liike-elämän palveluiden alaa edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on tämän syksyn otoksessa vajaalla kolmasosalla (29 %; syksyllä 2018 30 %). Suoraa palvelujen vientiä on näistä seitsemällä kymmenestä (70 %) ja suoraa tavaroiden vientiä noin joka viidennellä (19 %).

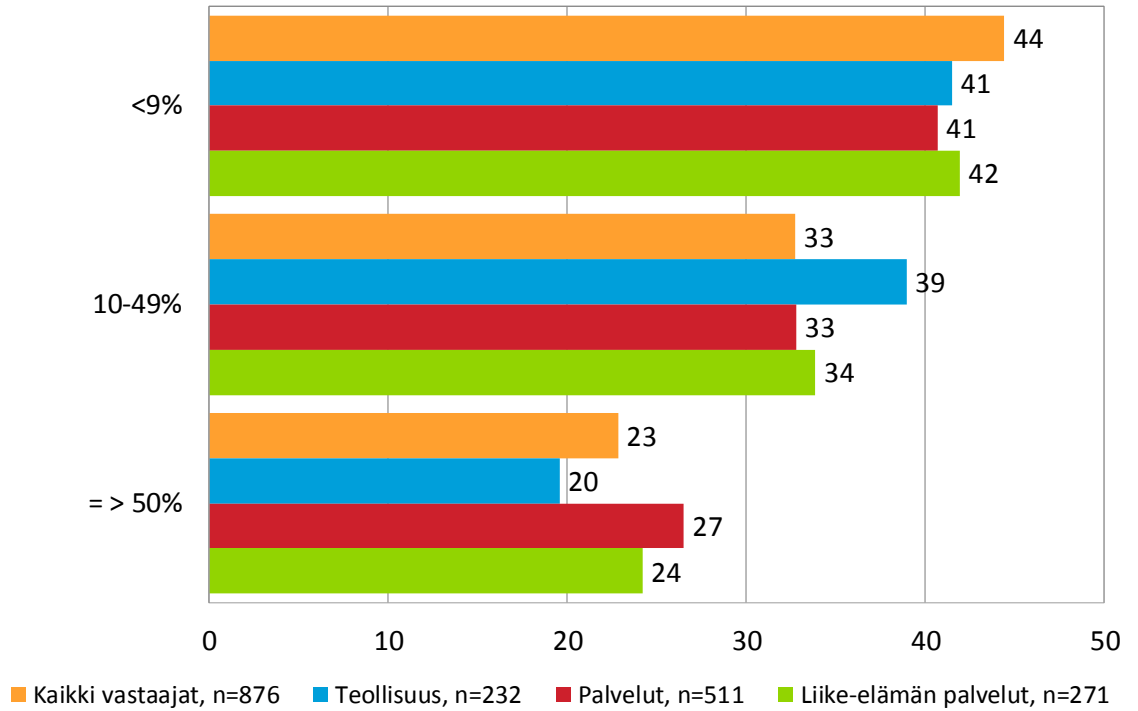
Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

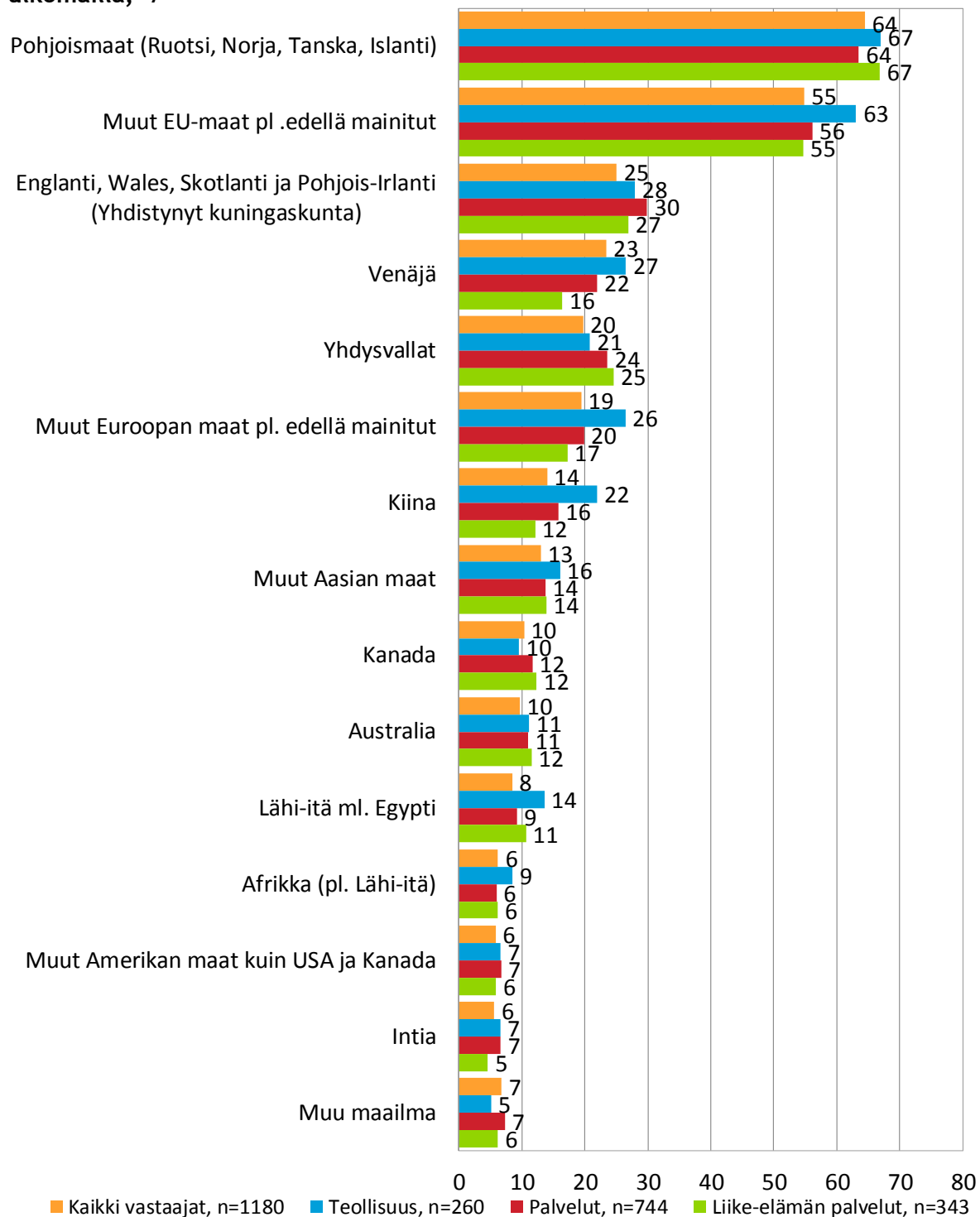
Noin kahdella viidestä koko maan ja liike-elämän palveluiden alan pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Liike-elämän palveluiden alan pk-yritysten viennin osuudet ovat melko linjassa koko maan ja muiden alojen keskiarvojen kanssa.

Kuva 6. Viennin osuus suoraan vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2019, % yrityksistä

Pohjoismaat sekä muut EU-maat (pl. pohjoismaat) muodostavat pk-yritysten merkittävimmit markkina-alueet ulkomailla. Liike-elämän palvelujen alan osalta markkinaosuudet vastaavat melko lailla kaikkien vastaajien keskiarvoa. Voidaan kuitenkin huomata, että alalla toiminta Venäjällä on keskimääräistä vähäisempää ja Yhdysvalloissa keskimääräistä yleisempää.

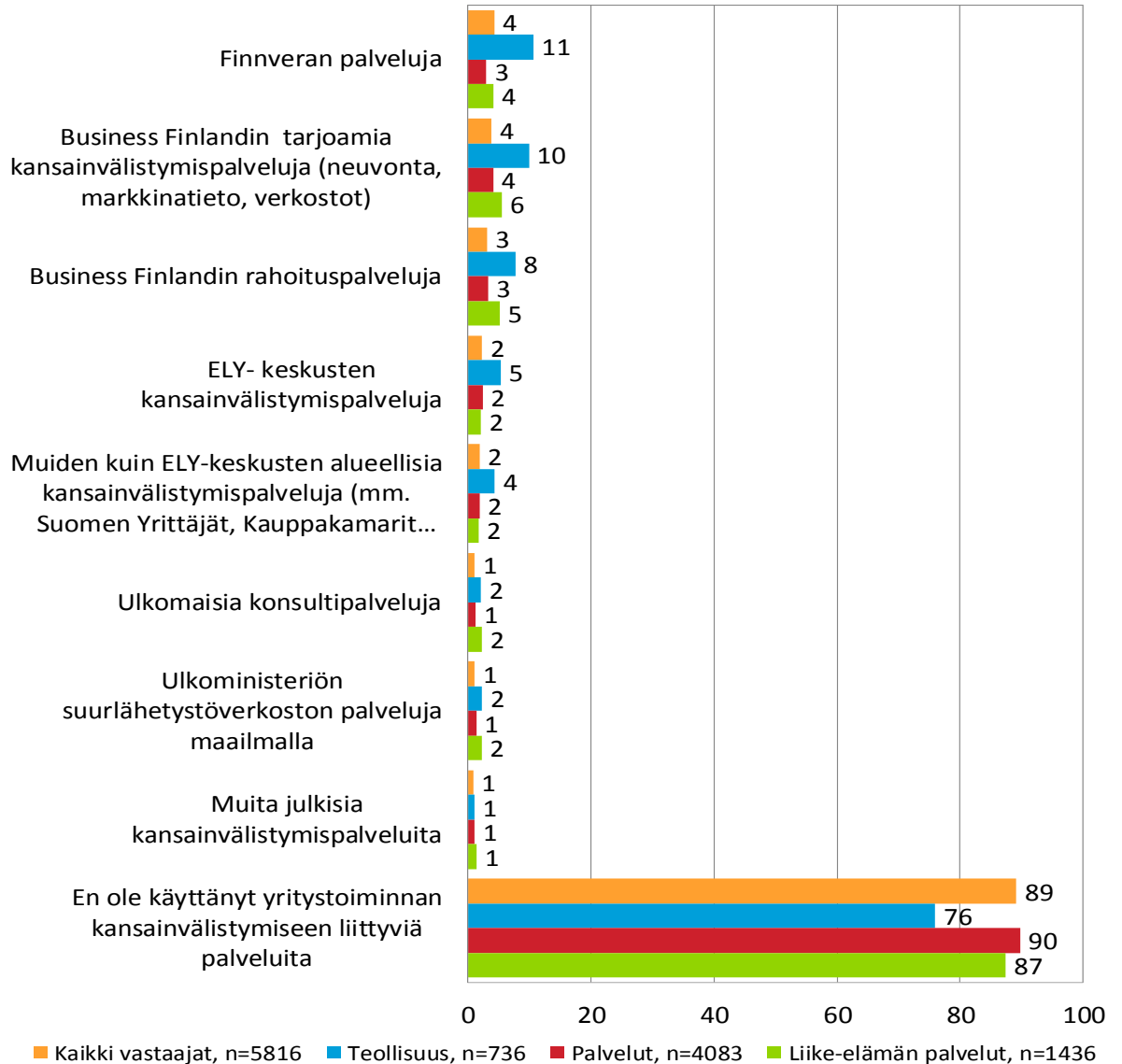
Kuva 7. Pk-yritysten markkinaosuudet ulkomailla, % yrityksistä, joilla toimintaa ulkomailla, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Valtaosa pk-yrityksistä ei ole käyttänyt kansainvälistymiseen liittyviä palveluja lähimmän vuoden aikana. Teollisuuden pk-yrityksissä on näitä palveluja käytetty keskimääräistä useammin. Liike-elämän palvelujen alalla tulokset seuraavat melko tarkasti kaikkien vastaajien keskiarvoa.

Kuva 8. Oletteko käyttäneet seuraavia kansainvälistymiseen liittyviä palveluita viimeisen vuoden aikana?, */

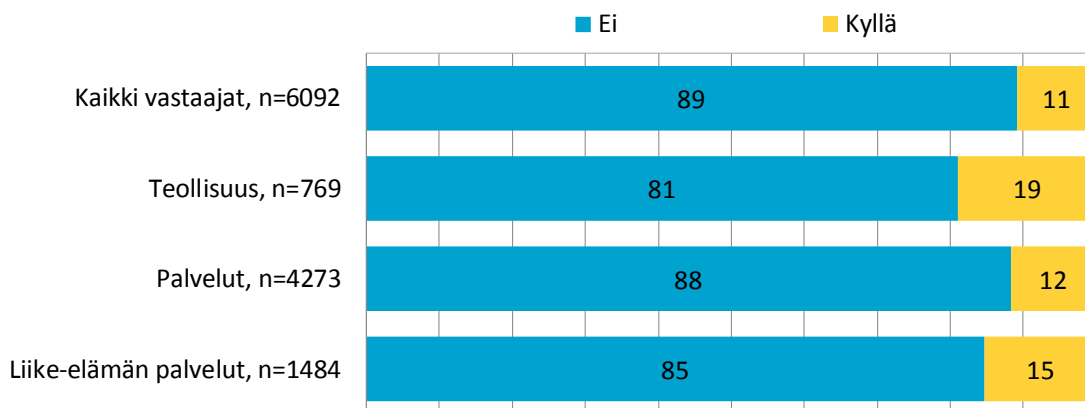

***/ Osittain näkyvä vastausvaihtoehto kokonaisuudessaan:**

Muiden kuin ELY-keskusten alueellisia kansainvälistymispalveluja (mm. suomen Yrittäjät, Kauppakamarit Suomessa, seudulliset kehitysyhtiöt)

Valtaosalla pk-yrityksistä ei ole tarvetta kansainvälistymispalvelujen hyödyntämiseen lähimmän vuoden aikana. Teollisuuden toimialoilla on kuitenkin keskimääräistä useammalla tarvetta näiden palvelujen hyödyntämiseen. Myös liike-elämän palveluiden alan pk-yrityksillä on hieman keskiarvoa useammin tarvetta kansainvälistymispalveluille.

Kuva 9. Onko yrityksellänne tarvetta hyödyntää kansainvälistymispalveluita seuraavan 12 kk aikana?, %

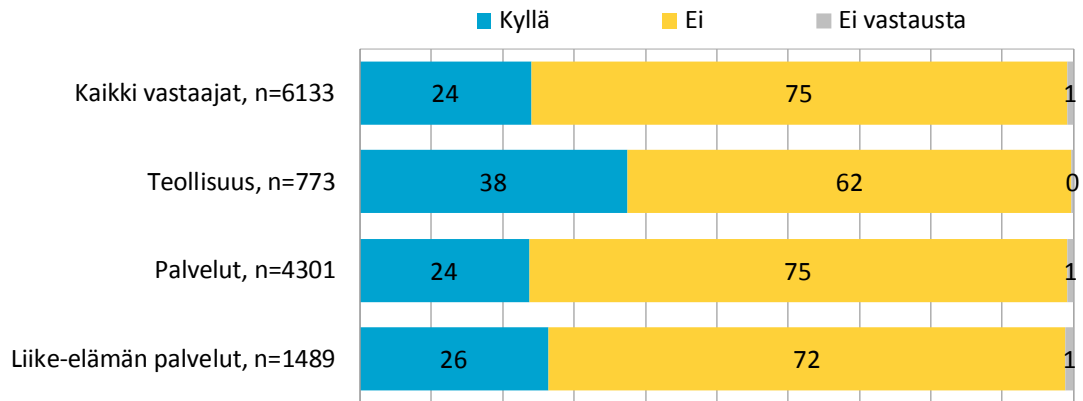
Liiketoimintakontaktit kohdemarkkinoilla sekä rahoitus tuote- tai palvelukehitykseen koetaan pk-yrityksissä tarpeellisimmiksi kansainvälistymispalveluiksi, joita halutaan hyödyntää lähimmän vuoden aikana.

Taulukko 4. Tarpeet, joissa halutaan hyödyntää kansainvälistymispalveluita seuraavan 12 kk aikana?, %

	Kaikki vastaajat	Teollisuus	Palvelut	Liike-elämän palvelut
Liiketoimintakontaktit kohdemarkkinoilla	56	57	59	59
Rahoitus tuote- tai palvelukehitykseen	56	53	56	62
Asiantunteva neuvonta	40	42	41	40
Markkinatieto kansainvälistymisen tueksi	36	38	39	37
Rahoitus osaamisen kehittämiseen	31	29	31	36
Saman alan kotimaisten toimijoiden yhteistyö kansainvälistymisessä	30	18	30	21
Muu kansainvälistymiseen liittyvä rahoitus	29	45	27	31
Suurlähetystöjen tuki ja viranomaiskontaktit	19	26	20	25
Muu	3	2	3	2

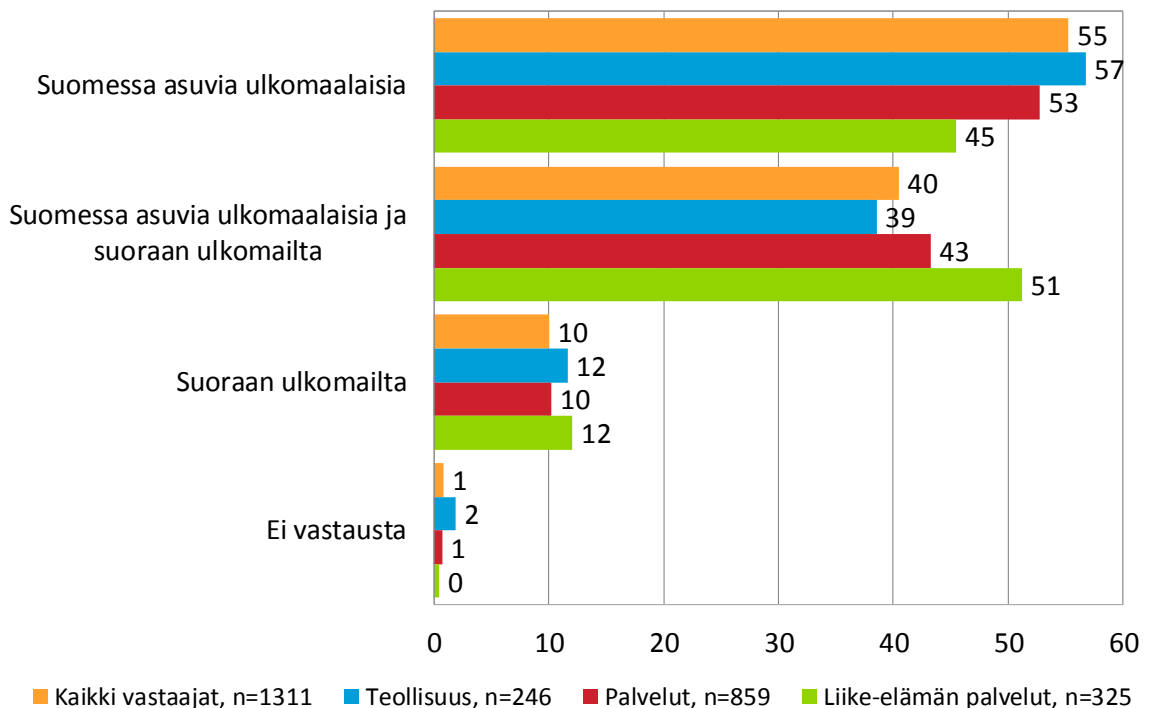
Valtakunnallisesti noin joka neljäs (24 %) vastanneista pk-yrityspäätäjistä on kiinnostunut rekrytoimaan ulkomaista työvoimaa tulevaisuudessa. Palvelualalla osuus on vastaava kuin koko maassa. Teollisuudessa koko maata useampi (38 %) on kiinnostunut ulkomaisen työvoiman rekrytoimisesta. Liike-elämän palveluiden alalla tulos mukaillee kaikkien vastaajien keskiarvoa.

Kuva 10. Onko yrityksenne kiinnostunut rekrytoimaan ulkomaalaista työvoimaa tulevaisuudessa?, %

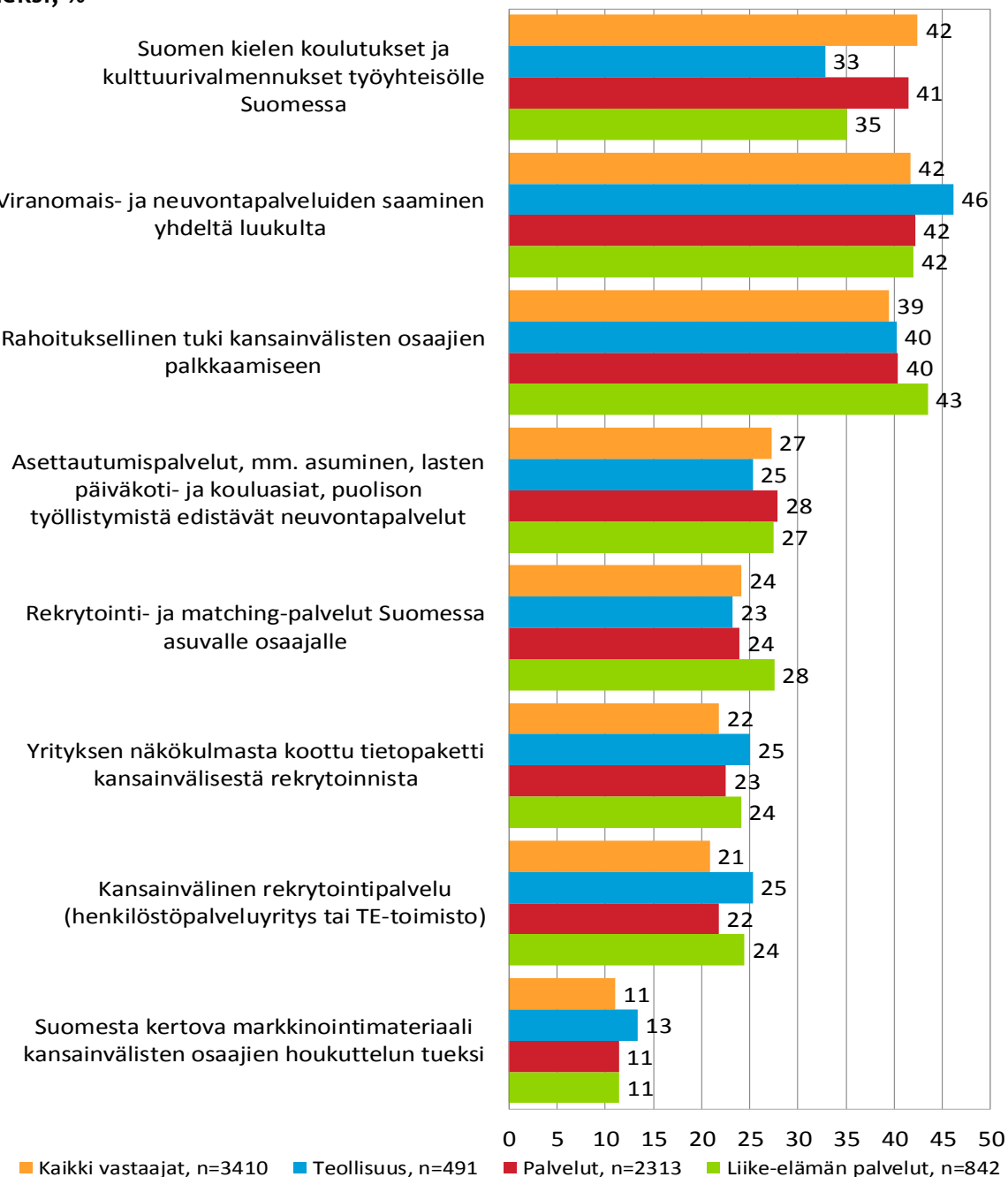
Ulkomaalaisen työvoiman rekrytoimisesta kiinnostuneet ovat valmiita ensisijaisesti palkkaamaan Suomessa asuvia ulkomaalaisia. Liike-elämän palveluiden alalla ollaan keskimääräistä valmiimpia rekrytoimaan työvoimaa myös suoraan ulkomailta.

Kuva 11. Onko yrityksenne kiinnostunut rekrytoimaan ensisijaisesti...?, %

Pk-yrittäjät pitävät suomen kielen koulutuksia ja kulttuurivalmennuksia työyhteisölle, viranomais- ja neuvontapalveluiden saamista yhdeltä luukulta sekä rahoituksellista tukea tarpeellisimpina palveluina auttamaan yritystä kansainvälisten osaajien palkkaamisessa ja rekrytoinnissa. Toisin kuin keskimäärin, alalla suomen kielen koulutukset ja kulttuuri- valmennukset työyhteisölle on vastaajille vähiten tarpeellinen palvelu näistä kolmesta.

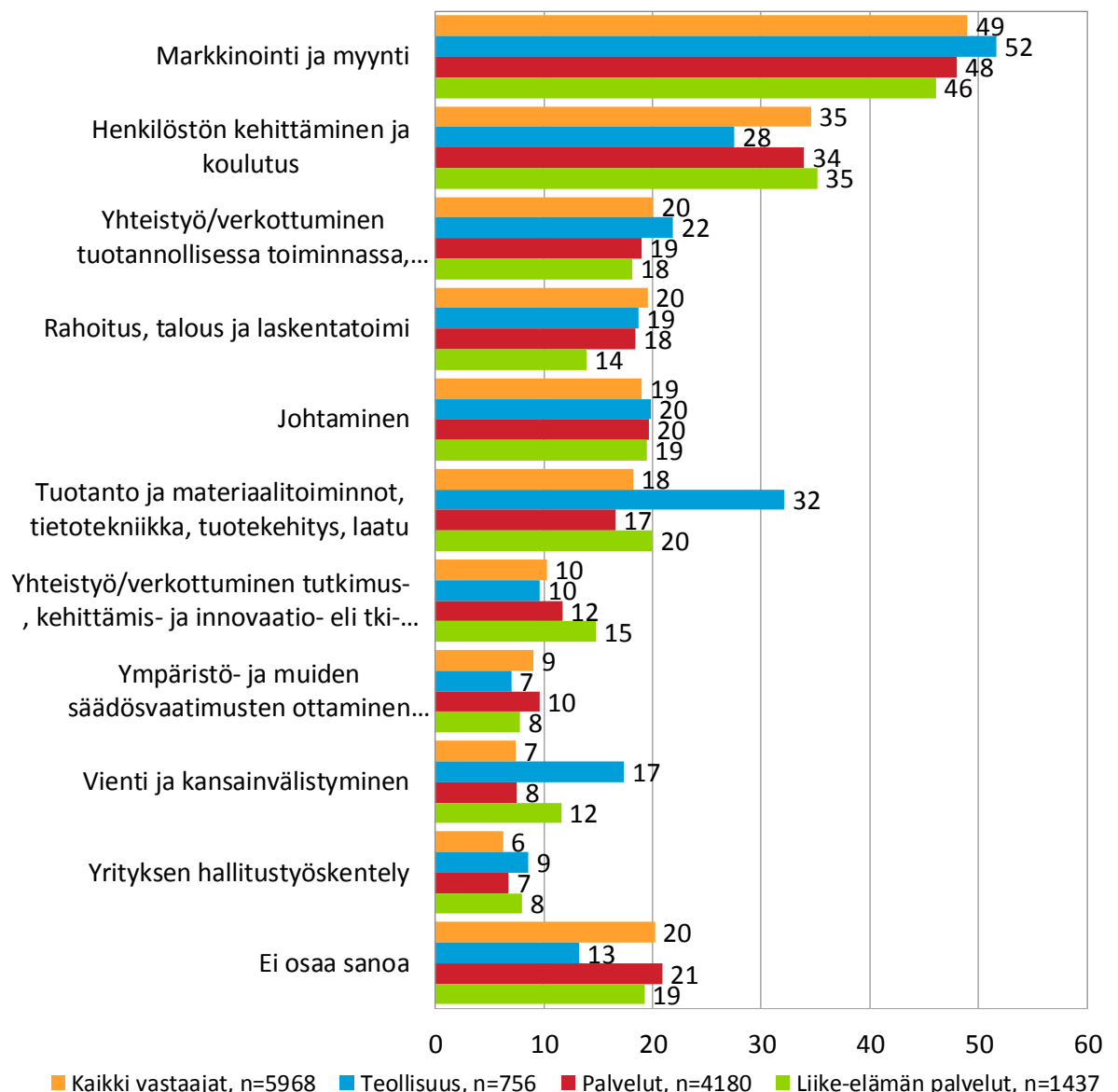
Kuva 12. Kolme tarpeellisinta palvelua, jotka auttaisivat yritystänne rekrytoimaan kansainvälisiä osaajia liiketoiminnan kasvun, uudistumisen ja kansainvälistymisen tueksi, %

6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET

Koko maassa pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Teollisuudessa ja palvelualalla tulokset ovat kehittämistarpeiden osalta pääosin vastaavat kuin koko maassa. Teollisuudessa tuotantoon, materiaali-toimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun sekä vientiin ja kansainvälistymiseen liittyvät tarpeet mainitaan kuitenkin keskimääräistä useammin. Liike-elämän palveluiden alalla yhteistyö/verkottuminen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa sekä vienti ja kansainvälistyminen koetaan muita ryhmiä selvemmin kehittämistarpeena.

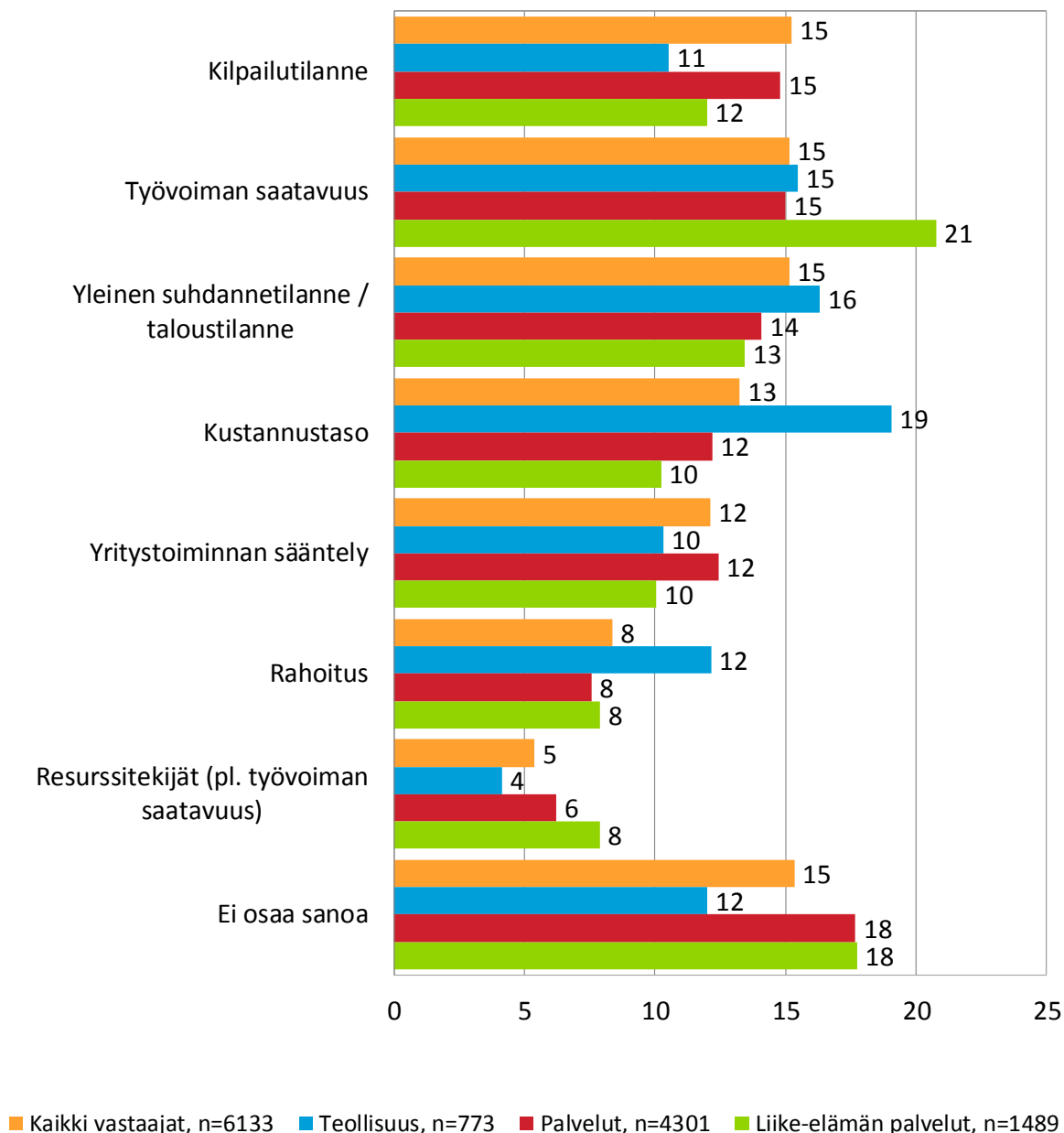
Kuva 13. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %, */

*/ Vastajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

Pk-yritysten pahimpia ulkopuolisia kehittämisen esteitä koko maassa ovat tasaväikisesti kilpailutilanne, työvoiman saatavuus ja yleinen suhdanne-/taloustilanne. Palvelualan tulokset vastaavat pitkälti koko maan tilannetta. Teollisuudessa edustavissa pk-yrityksissä kustannustaso nähdään pahimpana kehittämisen esteenä ja myös muita ryhmiä selkeämmin. Teollisuuden vastaajaryhmissä myös rahoitus mainitaan keskimääräistä useammin. Liike-elämän palveluiden alalla työvoiman saatavuus on selvästi yleisin kehittämisen este, ja se mainitaan myös useammin kaikkien vastaajien keskiarvoon verrattuna.

Kuva 14. Pk-yritysten pahimmat ulkopuoliset kehittämisen esteet, %, */

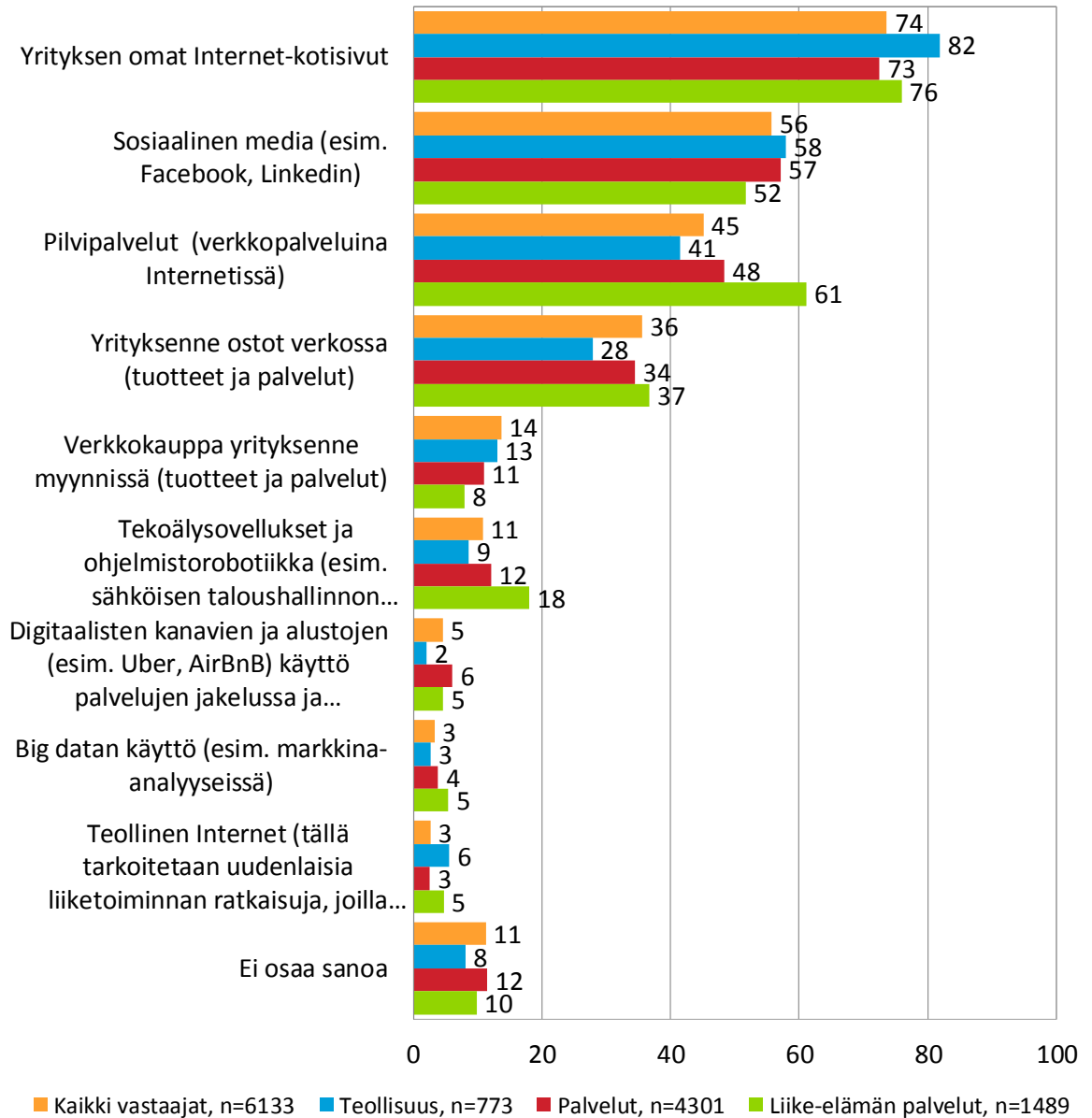

*/ Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Noin kolmella neljästä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja. Toimialoittain tarkasteltuna tulokset vastaavat pääosin koko maan tilannetta. Liike-elämän palveluiden alalla keskimääräistä useampi käyttää pilvipalveluita ja tekoälysovelluksia ja ohjelmistorobotiikkaa. Pilvipalvelut ovatkin alalla enemmän hyödynnetty työkalu ja palvelu kuin sosiaalinen media.

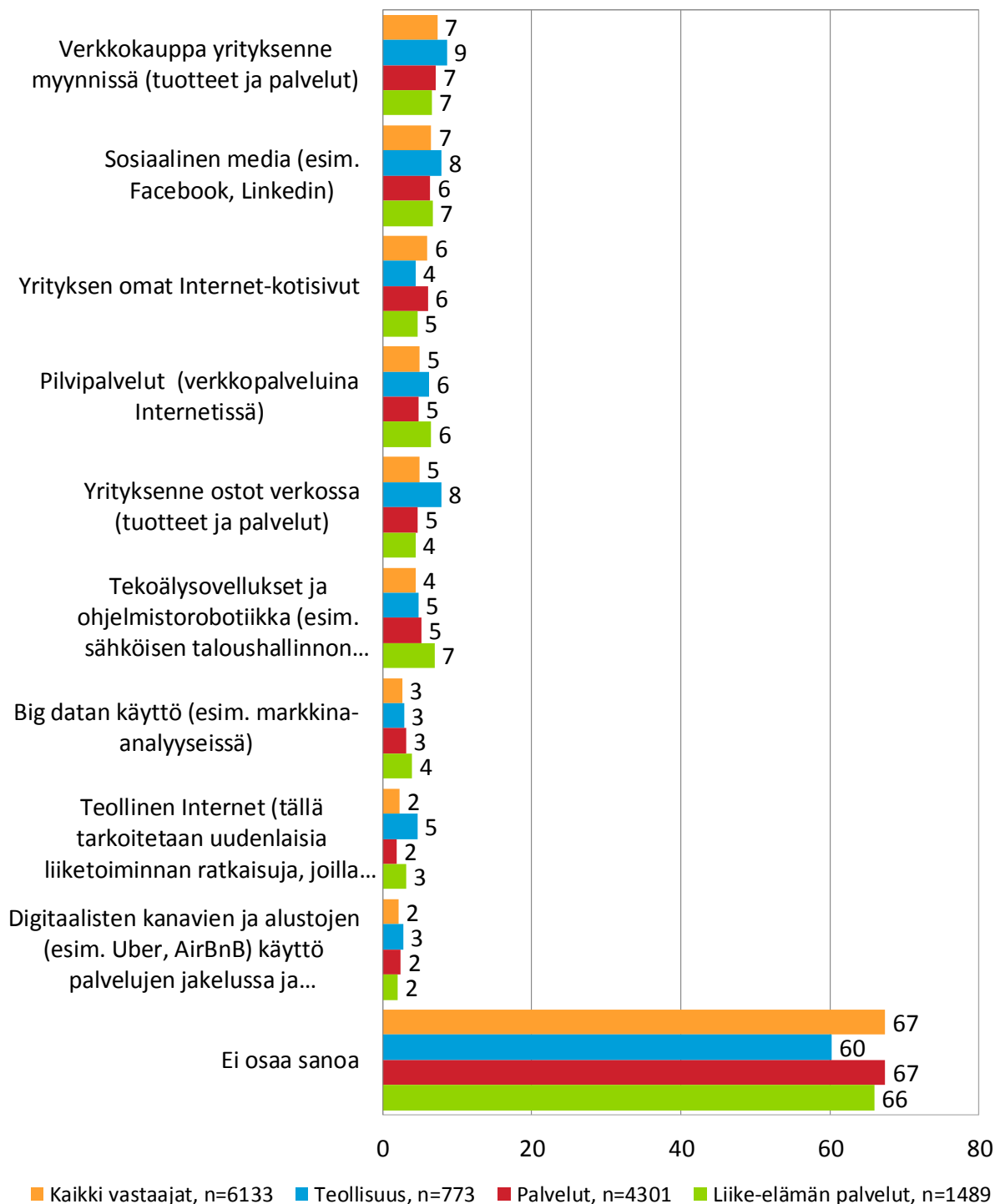
Kuva 15. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

**/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa ja vertailutoimialoilla noin joka kymmenes vastanneista pk-yrityksistä. Liike-elämän palveluiden alan osalta vastausjakauma on keskiarvon mukainen. Melko suuri osa vastaajista ei kuitenkaan ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 16. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana % */

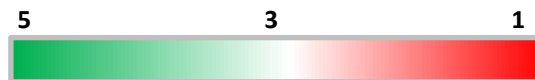
**/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

Pk-yrityspäätäjät arvioivat myös yhdeksän eri digitalisoitumisesta syntyvän yksilöidyn mahdollisuuden merkitystä yrityksensä kannalta. Arviointi pyydettiin tekemään asteikolla 5-1, jossa 5=erittäin suuri merkitys ja 1=ei merkitystä. Taulukossa 4 on esitetty tulokset annettujen vastausvaihtoehtojen keskiarvotuloksina vastaajaryhmittäin.

Koko maassa ja vertailutoimialoilla yrityskuvan vahvistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen ja asiakaspalvelun sekä kannattavuuden parantuminen ja yhteistyön tiivistyminen arvioidaan merkittävimmit digitalisoitumisesta syntyviksi mahdollisuuksiksi pk-yritysten keskuudessa. Liike-elämän palveluiden alaa edustavassa vastaajaryhmässä digitalisoitumisen mahdollisuudet nähdään pääosin melko samoin kuin muissa vastaajaryhmissä.

Taulukko 5. Digitalisoitumisesta syntyvien mahdollisuuksien merkitys yritykselle, asteikko 5-1

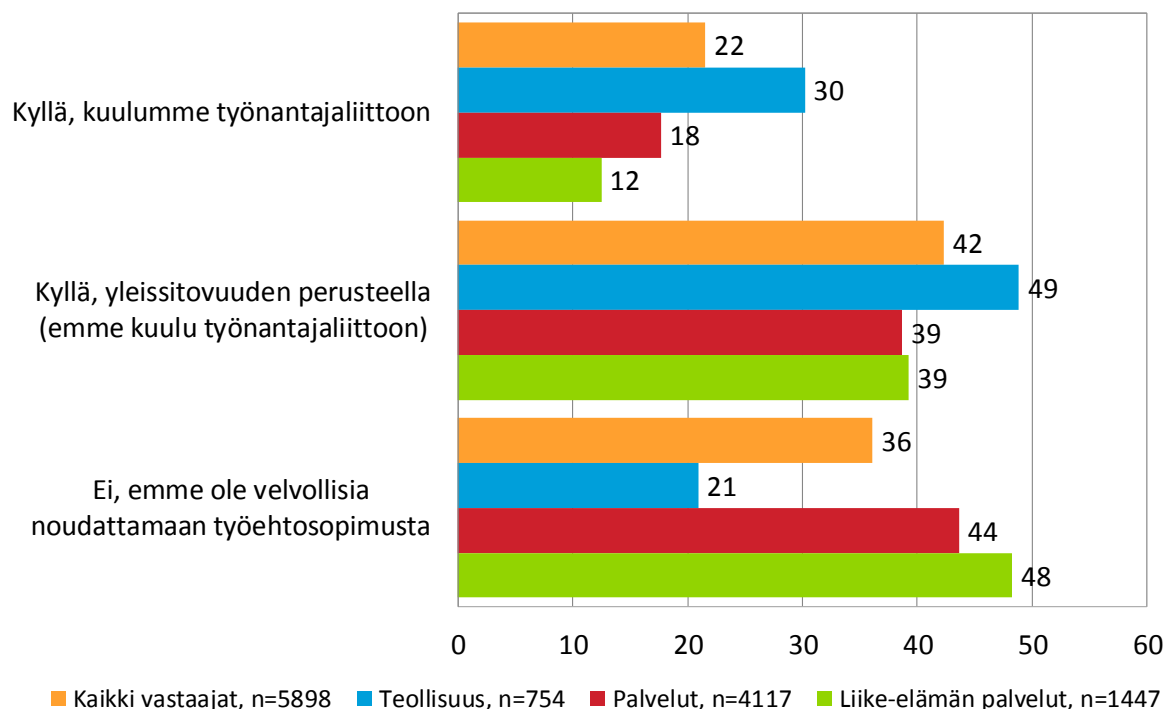
	Kaikki vastaajat, n=5763	Teollisuus, n=723	Palvelut, n=4046	Liike-elämän palvelut, n=1411
Yrityskuvan vahvistuminen	3,62	3,75	3,62	3,56
Uusien asiakasryhmien tavoittaminen	3,55	3,54	3,57	3,54
Asiakaspalvelun parantuminen	3,45	3,44	3,44	3,41
Kannattavuuden parantuminen	3,29	3,27	3,28	3,26
Liiketoimintaprosessien tehostuminen	3,22	3,19	3,24	3,32
Yhteistyön tiivistyminen yhteistyökumppanien kanssa	3,18	3,22	3,19	3,30
Uusien liiketoimintamahdollisuuksien luominen	2,99	2,96	3,06	3,25
Tuotekehityksen tehostuminen	2,85	2,92	2,89	2,96
Liiketoiminnan kansainvälistyminen	2,39	2,85	2,42	2,69

8. TYÖEHTOSOPIMUSJÄRJESTELMÄ

Kaksi viidestä koko maan vastanneista pk-yrityspäätäjistä sanoo yrityksensä olevan velvollinen noudattamaan työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella. Valtakunnallisesti noin joka viides ilmoittaa kuuluvansa työnantajaliittoon. Koko maassa reilu kolmasosa ei ole velvollisia noudattamaan työehtosopimusta. Liike-elämän palveluiden alan pk-yrityksissä on keskimääräistä enemmän yrityksiä, jotka eivät ole velvollisia noudattamaan työehtosopimuksia ja keskimääräistä vähemmän yrityksiä, jotka kuuluvat työnantajaliittoon.

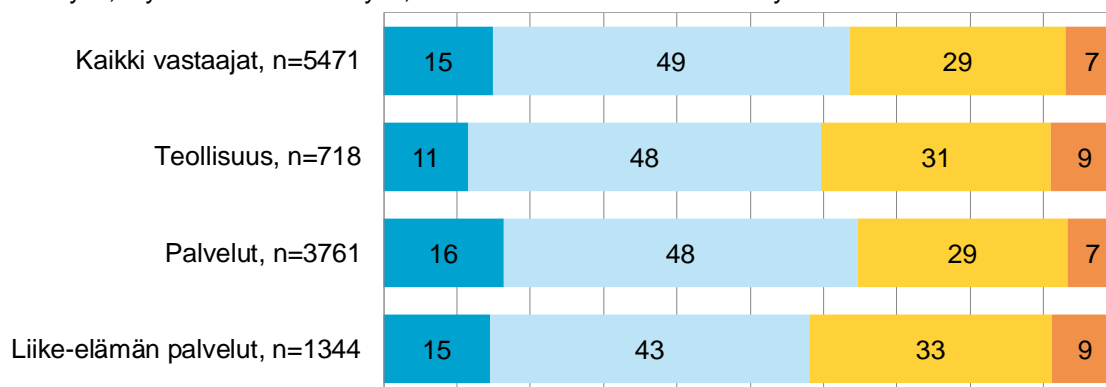
Kuva 17. Onko yrityksenne velvollinen noudattamaan työehtosopimusta?, %

Kaksi kolmesta (64 %) koko maan ja hieman harvempi (58 %) liike-elämän palveluiden alan yrityspäätäjistä pitää nykyistä työehtosopimusjärjestelmää vähintään riittävän toimivana.

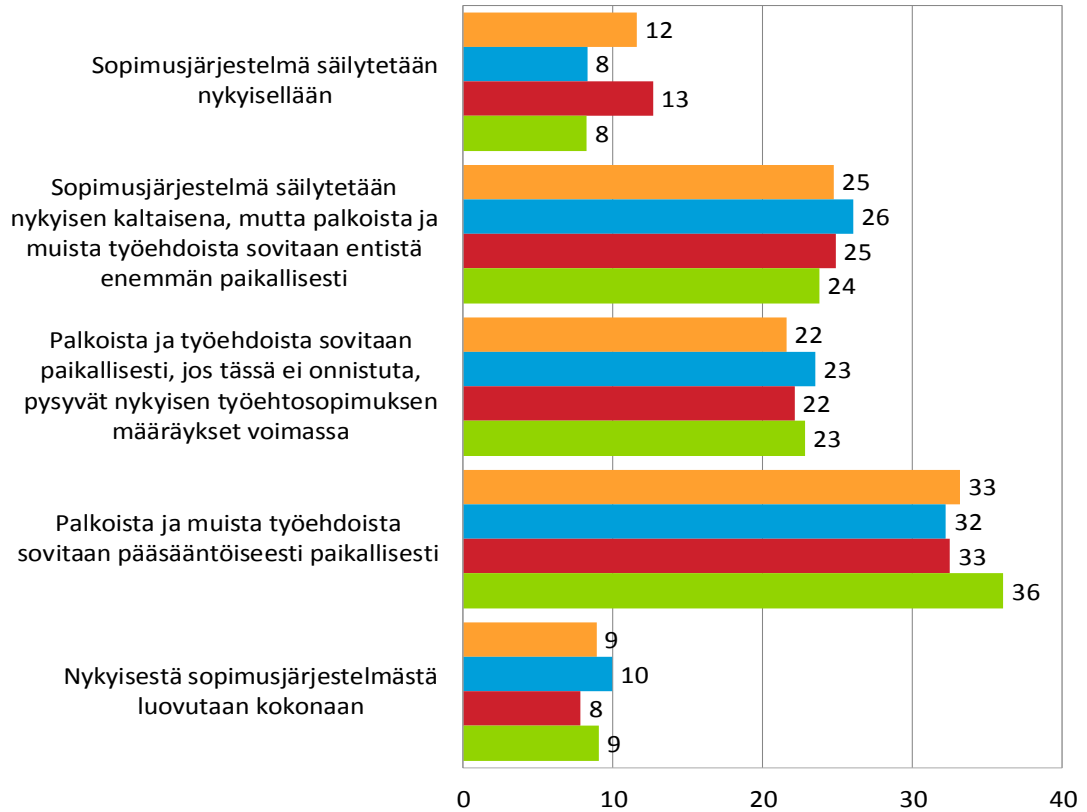
Kuva 18. Onko nykyinen sopimusjärjestelmä mielestänne toimiva? %

■ Kyllä, täysin toimiva ■ Kyllä, riittävän toimiva ■ Ei toimi hyvin ■ Ei toimi lainkaan

Vastaajia pyydettiin myös ottamaan kantaa työehtojen sopimusjärjestelmän kehittämiseen, vastausvaihtoehtoja oli viisi. Palkkojen ja työehtojen sopimista pääsääntöisesti paikallisesti kannattaa koko maan ja vertailutoimialojen vastaajista noin kolmasosa. Liike-elämän palveluiden alaa edustavassa vastaajajoukossa vastaukset eivät merkittävästi poikkea koko maan tuloksista, joskin sopimusjärjestelmän nykyisellään säilyttämistä kannattaa keskimääräistä harvempi.

Kuva 19. Miten työehtojen sopimusjärjestelmää pitäisi mielestänne kehittää, %

■ Kaikki vastaajat, n=5384
 ■ Teollisuus, n=705
 ■ Palvelut, n=3706
 ■ Liike-elämän palvelut, n=1343

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki

Vaasan toimipaikka

Wolffintie 35, 6. krs, 65100 Vaasa

Kokkolan toimipaikka

Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola

puhelin 0295 027 500

www.ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli

puhelin 0295 024 000

www.ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti

Hämeenlinnan toimipaikka

Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna

puhelin 0295 025 000

www.ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola

Lappeenrannan toimipaikka

Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta

puhelin 0295 029 000

www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani

puhelin 0295 023 500

www.ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnaeuskenkatu 1, 40100 Jyväskylä

puhelin 0295 024 500

www.ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi

Kemin toimipaikka

Valtakatu 28, 94100 Kemi

puhelin 0295 037 000

www.ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Yliopistonkatu 38 (Attila), 33101 Tampere

puhelin 0295 036 000

www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa

Kokkolan toimipaikka

Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola

puhelin 0295 028 500

www.ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu

puhelin 0295 026 000

www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraanikatu 1, 90130 Oulu

puhelin 0295 038 000

www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio

Joensuun toimipaikka

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu

puhelin 0295 026 500

Mikkelin toimipaikka

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli

www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori

puhelin 0295 022 000

www.ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 HELSINKI

puhelin 0295 021 000

www.ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku

puhelin 0295 022 500

www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Porin toimipiste

Yrjönkatu 20, 28100 Pori

puhelin 0295 022 500

www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Työ- ja elinkeinoministeriö

www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet